

Eurooppalaiset sairaala- farmasian lauseimat ohjaavat kohti yhtenäisempiä sairaalafarmasian palveluita

→ **Sini Kuitunen**

Lääkeinformaatioproviisori
HUS-Apteekki
sini.kuitunen@helsinki.fi

→ **Carita Linden-Lahti**

proviisori
Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän
sairaala-apteekki
carita.linden-lahti@phsotey.fi

→ **Hanna Tolonen**

vastaava proviisori
HUS-Apteekki, Solunsalpaajayksikkö
hanna.tolonen@hus.fi

Kirjeenvaihto:

Sini Kuitunen

sini.kuitunen@helsinki.fi

TIIVISTELMÄ

European Association of Hospital Pharmacists (EAHP) julkaisi vuonna 2014 eurooppalaiset sairaalafarmasian lauseimat. Ne tiivistävät EAHP:n jäsenten yhteisen näkemyksen siitä, mitä Euroopan maiden terveydenhuoltojärjestelmien tulisi asettaa tavoitteeksi sairaalafarmasian palveluiden tuottamisessa, sisällössä ja toteuttamisessa. Tässä artikkelissa julkaistaan Suomen Farmasialiiton tekemät suomenkieliset käännökset lauseimista helpottamaan niiden viemistä suomalaisiin käytäntöihin.

Avainsanat: sairaalafarmasia, sairaala-apteekki, eurooppalaiset sairaalafarmasian lauseimat, kliininen farmasia, lääkitysturvallisuus, koulutus, lääkkeenvalmistus

JOHDANTO

European Association of Hospital Pharmacists (EAHP) on eurooppalainen sairaalafarmasisteja edustava voitto tavoittelematon järjestö, joka on perustettu 1970-luvulla (European Association of Hospital Pharmacists 2016). Suomi liittyi EAHP:n jäseneksi 1990-luvulla. Kutakin jäsenmaata edustaa EAHP:ssa maan sairaalafarmasistien ammatillinen järjestö. Suomalaisia sairaalafarmasisteja EAHP:ssa edustaa Suomen Farmasialiitto. Toiminnan keskiössä ovat sairaalafarmasian alaan liittyvä tieteellinen tutkimus, koulutus, käytännön harjoittelu ja parhaimmiksi todettujen käytäntöjen jakaminen sekä alan sisäisesti että muiden terveydenhuollon ammattiryhmien kesken. EAHP:n missiona on kehittää sairaalafarmasian professiota Euroopassa seuraavien osatavoitteiden mukaisesti:

- Kehittää sairaalafarmasiaa siten, että eurooppalaisille potilaille voitaisiin tarjota parasta ja turvallisinta mahdollista lääkehoitoa
- Luoda valmiudet sairaalafarmasian erikoisosaajaksi valmentavaan koulutukseen sekä jatkuvan ammatillisen kehittymisen ylläpitämiseen
- Tukea eurooppalaisten sairaalafarmasistien kehittymistä ja ajaa ammattikunnan etua terveydenhuoltojärjestelmissä ja viranomais-tahoilla.

Edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi on jo pitkään kaivattu yhtenäistä näkemystä siitä, mitä sairaalafarmasian palveluiden tulisi olla kaikissa Euroopan maissa. Tätä varten EAHP julkaisi vuonna 2014 eurooppalaiset sairaalafarmasian lauselmät. Lauselmät tiivistävät EAHP:n jäsenten yhteisen näkemyksen siitä, mitä Euroopan maiden terveydenhuoltojärjestelmien tulisi asettaa tavoitteeksi sairaalafarmasian palveluiden tuottamisessa, toteuttamisessa ja sisällössä.

Lauselmien kehittämismenetelmä

Lauselmät kehitettiin 18 kuukautta kestäneessä arviointiprosessissa, johon sisältyi kaksi sähköistä Delphi-konsultaatiokierrosta (EAHP 2014). Delphi-menetelmässä pienempi asiantuntijaryhmä muodostaa ensin tutkimuksen kohteena olevasta asiasta alustavan ehdotuksen, johon laajempi aihepiirin asiantuntijajoukko ottaa kantaa (Smith 2002). Kyselykierroksen jälkeen alkuperäistä ehdotusta muokataan asiantuntijoiden näkemysten perus-

teella ja kyselykierros uusitaan. Tätä toistetaan, kunnes päädytään riittävän korkeaan konsensusseen. Lauselmien työstöprosessissa Delphi-kyselykierrosten asiantuntijaneeli koostui 34 EAHP:n kansallisesta sairaalafarmasian jäsenjärjestöstä ja 34 potilas- ja terveydenhuollon ammattilaisten järjestöstä.

Lauselmien lopullisesta muodosta ja laajuudesta saavutettiin konsensus Brysselissä järjestetyssä ”European Summit on Hospital Pharmacy” -tilaisuudessa toukokuussa 2014 (European Association of Hospital Pharmacists 2014). Lauselmien lopullisesta hyväksymisestä äänestettiin siten, että EAHP:n jäsenmaita edustavien järjestöjen ääniä painotettiin 50 %, eurooppalaisten potilasjärjestöjen ääniä 25 % sekä mm. lääkäreitä ja sairaanhoitajia edustavien järjestöjen ääniä painotettiin 25 %. Vain lauselmät, jotka saavuttivat vähintään 85 %:n ”samaa mieltä” -äänestystuloksen, hyväksyttiin lopulliseen versioon.

Viralliset englanninkieliset lauselmät ja kuvaus niiden muodostamisprosessista on julkaistu European Journal of Hospital Pharmacy -julkaisusarjan lokakuun 2014 numerossa (EAHP 2014). Lauselmät kattavat kaikki sairaala-apteekkien keskeisimmät toiminnot ja ne on jaoteltu seuraaviin teemoihin:

- Johdanto ja hallintoa koskevat lauselmät
- Lääkkeiden valinta, hankinta ja jakelu
- Lääkkeiden valmistaminen
- Kliinisen farmasian palvelut
- Potilasturvallisuus ja laadun varmistaminen
- Koulutus ja tutkimus

EAHP on antanut luvan kääntää lauselmät eri kielelle edellyttäen, että käännöksen yhteydessä on saatavilla alkuperäinen englanninkielinen versio lauselmasta yhteiseurooppalaisen tulkinnan varmistamiseksi. Englanninkielinen versio on myös ainoa virallinen, johon tulee ensisijaisesti viitata. Suomen Farmasialiiton Kuntasektorin neuvottelukunta on työstänyt lauselmista suomalaiseen terveydenhuoltojärjestelmään sovelletun suomenkielisen käännöksen, joka hyväksyttiin Farmasialiiton hallituksessa joulukuussa 2016.

Vuoden 2017 tavoitteena on saattaa lauselmät suomalaisten sairaalafarmasistien tietoisuuteen, jotta sairaala-apteekit voisivat arvioida lauselmien toteutumista omassa toiminnassaan. Imple-

mentaation seurantaan varten EAHP:ssa on kehitteillä sähköinen itsearviointityökalu, jonka avulla sairaala-apteekit voivat arvioida lauselmien toteutumisastetta omassa toiminnassaan. Työkaluun on suunnitteilla toimintoja, jotka tukisivat sairaala-apteekkien välistä benchmarking-toimintaa.

EUROOPPALAISET SAIRAALA-FARMASIAN LAUSELMAT

Lauselmissa tarkoitetaan *sairaala*farmasistilla sairaaloissa työskenteleviä farmasian ammattilaisia huomioiden Suomessa vakiintuneet ja/tai lainsäädännölliset vastuut ja tehtäväkuvat farmaseutti- ja proviisoritutkimuksen suorittaneilla. Lisäksi lauselmissa käytetään termiä *sairaala*, vaikka lauseimat ovat sovellettavissa myös terveyskeskuksiin ja muihin lääkehoitoa toteuttaviin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköihin.

Osio 1: Johdanto ja hallintoa koskevat lauseimat

Section 1: Introductory statements and Governance

1.1. Sairaala-farmasian palvelujen yleisenä tavoitteena on moniammatillisena yhteistyönä optimoida potilaan hoidon tulokset lääkkeiden vastuullisen käytön saavuttamiseksi kaikilla osa-alueilla.

The overarching goal of the hospital pharmacy service is to optimise patient outcomes through working collaboratively within multidisciplinary teams in order to achieve the responsible use of medicines across all settings.

1.2. Sairaala-farmasian hyvien käytäntöjen ohjeistoja (Good Hospital Pharmacy Practice) tulisi kehittää ja implementoida eurooppalaisella tasolla. Nämä ohjeistot sisältävät työntekijäresursseja ja koulutusta koskevat vaatimukset sekä edesauttavat kansallisella tasolla sairaala-farmasiapalveluiden standardien määrittämisessä.

At a European level, 'Good Hospital Pharmacy Practice' guidelines based on the best available evidence should be developed and implemented. These guidelines will include corresponding human resources and training requirements and assist national efforts to define recognised standards across the scope and levels of hospital pharmacy services.

1.3. Terveysthuoltojärjestelmien resurssit ovat rajalliset ja niitä tulisi käyttää vastuullisesti potilaiden hoidon tulosten optimoimiseksi. Sairaala-farmasistien tulisi kehittää kriteereitä ja mittareita yhdessä muiden sidosryhmien kanssa sairaala-farmasiapalvelujen priorisointia varten.

Health systems have limited resources and these should be used responsibly to optimise outcomes for patients. Hospital pharmacists should develop, in collaboration with other stakeholders, criteria and measurements to enable the prioritisation of hospital pharmacy activities.

1.4. Kaikkien sairaaloiden käytettävissä tulee olla sairaala-farmasisti, jonka koordinoitivastuulla on lääkkeiden turvallinen, tehokas ja optimaalinen käyttö. Terveysthuollon viranomaisten tulee varmistaa, että jokaisen sairaala-apteekin toimintaa ohjaa farmasian alan ammattilainen, jolla on asianmukainen työkokemus ja todennettu osaaminen sairaala-farmasiasta.

All hospitals should have access to a hospital pharmacist who has overall responsibility for the safe, effective and optimal use of medicines. Health authorities should ensure that each hospital pharmacy is supervised by a pharmacist with appropriate working experience in the hospital setting, and explicit demonstration of competence in hospital pharmacy.

1.5. Sairaala-farmasian palveluihin kohdistettavien henkilöstöresurssien kohdentaminen tulisi suunnitella ja sitä tulisi kehittää yhteistyössä sairaala-farmasistien sekä asiakaskokonaisuuteen liittyvien sidosryhmien kanssa. Näiden suunnitelmien tulisi vahvistaa sairaala-farmasistien ohjaavaa roolia lääkkeiden käytön kaikissa vaiheissa ja vastata terveydenhuollon tarpeisiin potilaan hoidon tulosten ja lääkkeiden käytön optimoimiseksi.

Hospital pharmacists should work with all relevant stakeholders to develop hospital pharmacy human resource plans covering the breadth of hospital pharmacy practice. These should be aligned to engage hospital pharmacists as supervisors in all steps of all medicine use processes to meet health needs and priorities across public and private sectors that optimise medicines use and patient outcomes.

1.6. Sairaala-farmasistien tulisi johtaa ja koordinoida organisaatioiden moniammatillisten lääkeneuvottelukuntien työtä. Heidän tulisi olla täysivaltaisia

jäseniä näissä neuvottelukunnissa, jotka valvovat ja kehittävät lääkehoitokäytäntöjä.

Hospital pharmacists should take the lead in coordinating the activities of multidisciplinary, organisationwide Drug & Therapeutics Committees or equivalent. They should have appropriate representation as full members of these Committees which should oversee and improve all medicines management policies.

1.7. Sairaala-farmasistien tulee olla mukana lääkeprosesseihin liittyvien tietojärjestelmien suunnittelussa, parametrien määrittämisessä sekä arvioinnissa. Tämä varmistaa, että farmaseuttiset palvelut ovat integroituna sairaalan yleiseen tietojärjestelmäkokonaisuuteen, sisältäen myös sähköiset terveydenhuoltopalvelut (eHealth, electronic health) sekä mobiiliterveysteknologian (mHealth, mobile health).

Hospital pharmacists must be involved in the design, specification of parameters and evaluation of ICT within the medicines processes. This will ensure that pharmacy services are integrated within the general Information and Communication Technology (ICT) framework of the hospital including electronic health (eHealth) and mobile health (mHealth) procedures.

Osio 2: Lääkkeiden valinta, hankinta ja jakelu

Section 2: Selection, Procurement and Distribution

2.1. Sairaala-farmasistien tulisi olla mukana lääkkeiden hankinnan monimutkaisessa prosessissa. Heidän tulisi varmistaa, että hankintaprosessit ovat läpinäkyviä sekä yhteneväisiä hyvien käytäntöjen ja kansallisen lainsäädännön kanssa. Lisäksi sairaala-farmasistien tulisi varmistaa, että hankintaprosessien perustana ovat lääkkeiden turvallisuus, laatu ja teho.

Hospital pharmacists should be involved in the complex process of procurement of medicines. They should ensure transparent procurement processes are in place in line with best practice and national legislation, and based on the principles of safety, quality and efficacy of medicines.

2.2. Sairaala-farmasistien tulisi ottaa johtava rooli lääkehoitoprosessien sekä lääkkeisiin liittyvien teknologioiden käytön kehittämisessä, seurannassa ja arvioinnissa. Vastuu näiden prosessien mukaan toimimisesta voi olla muilla terveydenhuoltoalan ammattilaisilla ja saattaa vaihdella riippuen lääkkeestä, lääkkeeseen liittyvästä teknologiasta, terveydenhuollon osa-alueesta sekä hoitoa toteuttavasta moniammatillisesta tiimistä.

Hospital pharmacists should take the lead in developing, monitoring, reviewing and improving medicine use processes and the use of medicine related technologies. Responsibility for using these processes may rest with other health care professionals and may vary according to the medicine, the medicine related technology, the health care setting and the multidisciplinary team delivering care.

2.3. Sairaala-farmasistien tulisi koordinoita peruslääkevalikoimien kehittämistä, käyttöä ja ylläpitoa. Lääkevalikoima voi olla paikallinen, alueellinen ja/tai kansallinen ja sen tulisi olla parhaalla mahdollisella tavalla näyttöön perustuvaa sisältäen hoitotulokset ja farmakoeconomiset arviot, jos saatavilla.

Hospital pharmacists should coordinate the development, maintenance and use of a medicines formulary system, which may be local, regional and/or national. The medicine formulary system should be linked to guidelines, protocols and treatment pathways based on the best available evidence including patient outcomes and pharmacoeconomic evaluations where these are available.

2.4. Lääkkeiden hankinnan tulisi perustua peruslääkevalikoimaan ja valikoiman valintaprosessiin. Lääkkeiden hankintaan peruslääkevalikoiman ulkopuolelta tulisi myös olla määriteltä käytäntö niitä tilanteita varten, jolloin se on yksittäisten potilaiden turvallisen ja tehokkaan hoidon kannalta perusteltua.

Procurement should be according to the medicine formulary and informed by the formulary selection process. A robust process should also be in place to appropriately procure medicines not included in the formulary where their use is indicated for the safe and effective care of individual patients.

2.5. Kaikilla sairaala-apteeekeilla tulisi olla suunnitelma lääkkeiden saatavuuden varmistamiseksi myös saatavuushäiriötilanteissa.

Each hospital pharmacy should have contingency plans for shortages of medicines that it procures.

2.6. Sairaala-apteeekeilla tulisi olla kokonaisvastuu sairaaloiden lääkelogistiikasta. Tämä tarkoittaa asianmukaisia tiloja ja olosuhteita varastointiin,

valmistamiseen, toimittamiseen, jakeluun sekä jätteen käsittelyyn, mukaan lukien myös tutkimustarkoituksiin käytettävät lääkkeet.

Hospital pharmacies should have responsibility for all medicines logistics in hospitals. This includes proper storage, preparation, dispensing, distribution and disposal conditions for all medicines, including investigational medicines.

2.7. Sairaala-farmasistien tulisi olla mukana linjaamassa potilaiden sairaalaan mukanaan tuomien lääkkeiden käytön periaatteita.

Hospital pharmacists should be involved in the development of policies regarding the use of medicines brought into the hospital by patients.

Osio 3: Lääkkeiden valmistaminen

Section 3: Production and Compounding

3.1. Ennen kuin sairaala-apteekissa valmistetaan jokin lääke, sairaala-farmasistin tulisi selvittää, onko vastaavaa tuotetta kaupallisesti saatavana ja tarvittaessa konsultoida asiantuntijoita ja vastuuhenkilöitä.

Before pharmacy manufacture or preparation of a medicine, the hospital pharmacist should ascertain whether there is a suitable commercially available pharmaceutical equivalent, and if necessary, discuss the rationale for this decision with the relevant stakeholders.

3.2. Valmistettavat ja käyttökontoon saatettavat lääkkeet tulee ensisijaisesti käsitellä sairaala-apteekissa. Sairaala-apteekki voi tarvittaessa ohjeistaa ja valtuuttaa jonkin muun tahon käyttökontoon saatamaan lääkkeitä.

Medicines that require manufacture or compounding must be produced by a hospital pharmacy, or outsourced under the responsibility of the hospital pharmacist.

3.3. Ennen lääkkeen valmistusta sairaala-farmasistin tulee suorittaa riskiarvio valmistuksen parhaista käytännöistä laatuvaatimusten takaamiseksi. Tämän riskiarvion tulisi kattaa tilat, laitteet, farmaseuttinen osaaminen sekä valmisteen merkitsemisen.

Before making a pharmacy preparation, the hospital pharmacist must undertake a risk assessment to determine the best practice quality requirements. These must consider premises, equipment, pharmaceutical knowledge and labelling.

3.4. Sairaala-farmasistien tulee varmistaa, että sairaala-apteekissa käyttökontoon saatettujen ja valmistettujen lääkevalmisteiden laadunvalvonta, laadunvarmistus ja jäljitettävyyden järjestetty asianmukaisesti.

Hospital pharmacists must ensure that an appropriate system for quality control, quality assurance and traceability is in place for pharmacy prepared and compounded medicines.

3.5. Terveydelle haitalliset lääkevalmisteet tulisi valmistaa asianmukaisissa olosuhteissa lääkevalmisteen kontaminaation riskin sekä sairaalan henkilökunnan, potilaiden ja ympäristön altistuksen minimoimiseksi.

Hazardous medicines should be prepared under appropriate conditions to minimise the risk of contaminating the product and exposing hospital personnel, patients and the environment to harm.

3.6. Kun lääkevalmisteen käyttövalmiiksi saattaminen tai sekoittaminen tapahtuu potilaiden hoitoyksikössä, sairaala-farmasistin tulisi hyväksyä tähän liittyvät kirjalliset ohjeet, jotka varmistavat että toiminnan suorittava henkilökunta on asianmukaisesti koulutettua.

When the reconstitution or mixing of medicines takes place in a patient care area, a hospital pharmacist should approve written procedures that ensure staff involved in these procedures are appropriately trained.

Osio 4: Kliinisen farmasian palvelut

Section 4: Clinical Pharmacy Services

4.1. Sairaala-farmasistien tulisi olla mukana kaikilla potilaan hoidon osa-alueilla voidakseen ennalakoivasti vaikuttaa moniammatilliseen hoidolliseen päätöksentekoon. Sairaala-farmasisteilla tulisi olla päätöksenteossa rooli, joka sisältää lääkehoidon muutoksissa ohjeistamisen, muutosten implementoinnin ja monitoroinnin yhteistyössä potilaiden, hoitohenkilökunnan sekä muiden terveydenhuollon ammattilaisten kanssa.

Hospital pharmacists should be involved in all patient care settings to prospectively influence collaborative, multidisciplinary therapeutic decision-making; they should play a full part in decision making including advising, implementing and monitoring medication changes in full partnership with patients, carers and other health care professionals.

4.2. Sairaala-farmasistin tulisi arvioida ja vahvistaa kaikki lääkemääräykset mahdollisimman pian. Aina kun mahdollista, arvion tulisi tapahtua ennen lääkkeiden jakelua ja annostelua potilaalle.

All prescriptions should be reviewed and validated as soon as possible by a hospital pharmacist. Whenever the clinical situation allows, this review should take place prior to the supply and administration of medicines.

4.3. Potilaita hoitavissa yksiköissä työskentelevillä sairaala-farmasisteilla tulisi olla pääsy työskentelyalueensa potilaiden tietoihin. Sairaala-farmasistien tekemät lääkehoidon interventiot tulisi dokumentoida potilastietoihin ja analysoida laadun kehittämisen toimenpiteinä.

Hospital pharmacists should have access to the patients' health record. Their clinical interventions should be documented in the patients' health record and analysed to inform quality improvement interventions.

4.4. Kaikki potilaan käyttämät lääkevalmisteet tulisi merkitä potilaan lääkitystietoihin ja sairaala-farmasistin tulisi ajantasaistaa ne sairaalaan saatavuttaessa. Sairaala-farmasistin tulisi arvioida potilaan kaikkien lääkkeiden asianmukaisuus, mukaan lukien luontaistuotteet ja lisäravinteet.

All the medicines used by patients should be entered on the patient's medical record and reconciled by the hospital pharmacist on admission. Hospital pharmacists should assess the appropriateness of all patients' medicines, including herbal and dietary supplements.

4.5. Sairaala-farmasistien tulisi edistää saumattomia hoitoketjuja varmistamalla lääkkeisiin liittyvän tiedon siirtymistä aina kun potilaat liikkuvat terveydenhuollon yksiköiden välillä tai sisällä.

Hospital pharmacists should promote seamless care by contributing to transfer of information about medicines whenever patients move between and within healthcare settings.

4.6. Sairaala-farmasistien tulisi kiinteänä osana potilaan hoidosta vastaavaa tiimiä varmistaa, että potilaille ja heidän hoidostaan vastaaville henkilöille tarjotaan ymmärrettävää tietoa hoitomahdollisuuksista, erityisesti heidän lääkehoitonsa osalta.

Hospital pharmacists, as an integral part of all patient care teams, should ensure that patients and

carers are offered information about their clinical management options, and especially about the use of their medicines, in terms they can understand.

4.7. Sairaala-farmasistien tulisi informoida, kouluttaa ja ohjata potilaita, hoitohenkilökuntaa sekä muita terveydenhuollon ammattilaisia niissä tilanteissa, joissa lääkkeitä käytetään myyntiluvan ulkopuoliseen tarkoitukseen.

Hospital pharmacists should inform, educate and advise patients, carers and other health care professionals when medicines are used outside of their marketing authorisation.

4.8. Kliinisen farmasian palveluita tulisi jatkuvasti kehittää potilaiden hoidon tulosten optimoimiseksi.

Clinical pharmacy services should continuously evolve to optimise patients' outcomes.

Osio 5: Potilasturvallisuus ja laadun varmistaminen

Section 5: Patient Safety and Quality Assurance

5.1. ”Seitsemän oikean”(oikea potilas, oikea lääke, oikea annostus, oikea annostelutapa, oikea aika, oikea informaatio ja oikea dokumentaatio) tulisi toteutua kaikessa sairaalan lääkkeisiin liittyvässä toiminnassa.

The “seven rights” (the right patient, right medicine, right dose, right route, right time, right information and right documentation) should be fulfilled in all medicines-related activities in the hospital.

5.2. Sairaala-farmasistien tulisi varmistaa asianmukaisten laadunvarmistusstrategioiden kehittämisen lääkehoitoprosesseihin poikkeamien havaitsemiseksi ja kehittämiskohteiden tunnistamiseksi.

Hospital pharmacists should ensure the development of appropriate quality assurance strategies for medicines use processes to detect errors and identify priorities for improvement.

5.3. Sairaala-farmasistien tulisi varmistaa, että heidän sairaalansa hyödyntää ulkoista laadunarviointiohjelmia lääkehoitoprosessien arvioinnissa ja että raportteihin reagoidaan prosessien laadun ja turvallisuuden parantamiseksi.

Hospital pharmacists should ensure their hospitals seek review of their medicines use processes by an exter-

nal quality assessment accreditation programme, and act on reports to improve the quality and safety of these processes.

5.4. Sairaala-farmasistien tulisi varmistaa, että lääkkeiden haittavaikutuksista ja lääkityspoikkeamista raportoidaan alueellisiin tai kansallisiin haittavaikutus- tai potilasturvallisuusraportointijärjestelmiin.

Hospital pharmacists should ensure the reporting of adverse drug reactions and medication errors to regional or national pharmacovigilance programmes or patient safety programmes.

5.5. Sairaala-farmasistien tulisi edesauttaa lääkityspoikkeamien riskien vähentämistä hyödyntämällä näyttöön perustuvia ja poikkeamia vähentäviä käytäntöjä (esim. päätöksenteon sähköinen tuki).

Hospital pharmacists should help to decrease the risk of medication errors by disseminating evidence-based approaches to error reduction including computerised decision support.

5.6. Sairaala-farmasistien tulisi tunnistaa korkean riskin lääkkeet ja varmistaa, että toimintamallit joilla riskejä voidaan minimoida, ovat käytössä näiden lääkkeiden hankinnassa, määräämisessä, valmistuksessa, toimittamisessa, jakelussa, annostelussa ja seurannassa.

Hospital pharmacists should identify high-risk medicines and ensure appropriate procedures are implemented in procurement, prescribing, preparing, dispensing, administration and monitoring processes to minimise risk.

5.7. Sairaala-farmasistien tulisi varmistaa, että lääkkeiden antoprosessi on suunniteltu siten, että tiedonsiirtovaiheet alkuperäisen lääkemääräyksen ja potilastietojärjestelmässä olevan lääkejakolistan välillä on poistettu tai että alkuperäisen lääkemääräyksen tietosisällön muuttumattomuus antohetkeen saakka on jollain muulla tavalla varmistettu.

Hospital pharmacists should ensure that the medicines administration process is designed such that transcription steps between the original prescription and the medicines administration record are eliminated.

5.8. Sairaala-farmasistien tulisi varmistaa, että potilaan allergiat sekä kaikki muut lääkitykseen olennaisesti liittyvät tiedot on kirjattu tarkasti potilastietoihin. Näiden tietojen tulisi olla saatavilla ja ne

tulisi ottaa huomioon ennen lääkkeiden määräämistä ja annostelua.

Hospital pharmacists should ensure accurate recording of all allergy and other relevant medicine-related information in the patient's health record. This information should be accessible and evaluated prior to prescription and administration of medicines.

5.9. Sairaala-farmasistien tulisi varmistaa, että potilasta hoitavassa yksikössä on saatavilla ne tiedot, jotka tarvitaan lääkkeen turvalliseen käyttöön mukaan lukien käyttökuntoon saattaminen ja annostelu.

Hospital pharmacists should ensure that the information needed for safe medicines use, including both preparation and administration, is accessible at the point of care.

5.10. Sairaala-farmasistien tulisi varmistaa, että kaikki sairaalassa säilytettävät lääkkeet on pakattu ja merkitty siten että ne ovat tunnistettavissa ja niiden alkuperä varmistettavissa lääkkeiden antoon saakka mahdollistaen myös oikean annostelun.

Hospital pharmacists should ensure that medicines stored throughout the hospital are packaged and labelled so to assure identification, maintain integrity until immediately prior to use and permit correct administration.

5.11. Sairaala-farmasistien tulisi tukea ja implementoida järjestelmiä, joiden avulla voidaan jäljittää kaikki sairaala-apteekista toimitetut lääkkeet.

Hospital pharmacists should support and implement systems that allow traceability of all medicines dispensed by the pharmacy.

Osio 6: Koulutus ja tutkimus

Section 6: Education and Research

6.1. Farmasian perustutkinnon tulisi sisältää sairaala-farmasian perusteet. Sairaalassa toimivien terveydenhuollon ammattilaisten tehtävien ja vastuiden yleiskuvaukset (sisältäen sairaala-farmasistit), tulisi olla osa terveydenhuollon ammattilaisten koulutusta.

Undergraduate pharmacy curricula should include experience of hospital pharmacy practice. The role of all hospital healthcare practitioners, including hospital pharmacists, should be integrated into the curricula of other health professionals.

6.2. Kaikkien lääkehoitoprosesseissa mukana olevien tulisi pystyä osoittamaan ammattipätevyytensä vastuualueellaan. Sairaala-farmasistien tulisi osallistua Euroopan laajuisten pätevyysvaatimusten (competence framework) kehittämiseen parhaiden käytäntöjen toteutumisen varmistamiseksi.

All those involved in medicines use processes must be able to demonstrate their competency in their roles. Hospital pharmacists should participate in the development of European-wide competency frameworks to ensure standards of best practice are met.

6.3. Euroopan laajuiset rakennelinjaukset sairaala-farmasian jatko-opinnoille ja erikoistumiselle, sisältäen henkilökohtaisen osaamisen arvioinnin, ovat välttämättömiä. Lisäksi sairaala-farmasistien tulisi sitoutua työuran mittaiseen täydennyskouluttautumiseen.

A European-wide framework for initial post graduate education and training in hospital pharmacy with an assessment of individual competence is essential. In addition, hospital pharmacists should engage in relevant educational opportunities at all stages of their career.

6.4. Sairaala-farmasistien tulisi tehdä aktiivisesti tutkimusta ja siihen perustuvia julkaisuja etenkin sairaala-farmasian käytännöistä. Tutkimusmenetelmien tulisi olla osa sairaala-farmasistien perus- ja jatkokoulutusta.

Hospital pharmacists should actively engage in and publish research, particularly on hospital pharmacy practice. Research methods should be part of undergraduate and postgraduate training programmes for hospital pharmacists.

6.5. Sairaala-farmasistien tulisi olla aktiivisesti osallisena kliinisissä lääketutkimuksissa.

Hospital pharmacists should be actively involved in clinical trials of medicines.

LOPUKSI

EAHP ja Suomen Farmasialiitto kannustavat sairaala-apteekkeja ja lääkekeskuksia tutustumaan lauselmiin ja soveltamaan niissä linjattuja tavoitteita oman toimintansa kehittämisessä ja strategia-työssä. Suomalaisissa sairaala-apteeekeissa tehdään paljon lauselmissa kuvattuihin tavoitteisiin liittyvää kehittämistyötä. Esimerkiksi kliinisen farmasian palveluissa ja lääkitysturvallisuuden kehittämisessä on otettu merkittäviä edistysaskeleita viime

vuosina (Aronpuro 2017). Uudistunut Apteekki- ja sairaala-farmasian erikoistumiskoulutus ja muu alan täydennyskoulutus tarjoaa sairaala-farmasisteille mahdollisuuden kehittää ammattitaitoaan paremmin tulevaisuuden tarpeita vastaavaksi.

Kiitokset

Kirjoittajakunta esittää erityiset kiitokset Farmasialiiton Kuntaneuvottelukunnan jäsenille sekä Lotta Schepelille, Raisa Laaksolelle ja Tiia Metiäiselle suomennosten työstämisavusta.

SUMMARY

→ Sini Kuitunen

Medication Information Pharmacist (M.Sc.)
HUS-Apteekki,
sini.kuitunen@helsinki.fi

→ Carita Linden-Lahti

MSc(Pharm)
Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän
sairaala-apteekki
carita.linden-lahti@phsotey.fi

→ Hanna Tolonen

vastaava proviisori
HUS-Apteekki, Solunsalpaajaysikkö
hanna.tolonen@hus.fi

Correspondence:

→ Sini Kuitunen

sini.kuitunen@helsinki.fi

European Statements of Hospital Pharmacy were established by the Association of Hospital Pharmacists (EAHP) in 2014. The statements express commonly agreed objectives which every European health system should aim for in the delivery of hospital pharmacy services. The Finnish translation of the statements made by the Finnish Pharmacist's Association is published in this article to facilitate their implementation in practice in Finland.

Keywords: hospital pharmacy, European Statements of Hospital Pharmacy, clinical pharmacy, medication safety, education, medicine compounding

KIRJALLISUUS

Aronpuro K. Osastofarmasian tilanne, hyödyt ja tulevaisuus Suomessa. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto, 2017

European Association of Hospital Pharmacists (EAHP). The European Statements of Hospital Pharmacy (Editorial). Eur J Hosp Pharm 21: 256-258, 2014

European Association of Hospital Pharmacists (EAHP). Who we are. Haettu 22.9.2016: www.eahp.eu

Smith F. Focus groups. Kirjassa: Research methods in pharmacy practice. s. 143-157. Pharmaceutical Press, Great Britain 2002